

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-95>

УДК 657.471:339.372.7

ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ELECTRONIC COMMERCE: FEATURES OF THE ACCOUNTING SYSTEM

Проскуріна Неля Миколаївна

доктор економічних наук, професор,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8674-1720>

Конєва Анна Василівна

студентка,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9450-7192>

Proskurina Nelya, Koneva Anna
Zaporizhia National University

У статті проаналізовано вже існуючі трактування поняття «електронна комерція» та запропоновано власне визначення, окреслено вплив даної форми ведення господарської діяльності на зміну організації системи бухгалтерського обліку на підприємстві. Детально досліджено організацію та методики ведення обліку в сфері електронної комерції пов'язаних з витратами на розробку та обслуговування інтернет – магазину, форм здійснення розрахункових операцій та відображення їх в обліковій системі. Окреслено особливості створення та діяльності інтернет – магазинів, спираючись на ЗУ «Про електронну комерцію», ПКУ, ЗУ «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг». Систематизовано порядок бухгалтерського обліку розрахункових операцій зі споживачами залежно від форм оплати замовлення та способу їх доставки. Визначено, що суб'єкти господарської діяльності, що здійснюють реалізацію своїх товарів (послуг) через мережу Інтернет, мають бути зареєстровані як платник податку на додану вартість та сплачувати податки за загальною системою оподаткування.

Ключові слова: електронна комерція, інтернет-магазин, бухгалтерський облік, інтернет-торгівля, інтернет-бізнес.

В статье проанализированы уже существующие трактовки понятия «электронная коммерция» и предложено собственное определение, обозначено влияние данной формы ведения хозяйственной деятельности на изменение организации системы бухгалтерского учета на предприятии. Детально исследована организация и методики ведения учета в сфере электронной коммерции связанных с затратами на разработку и обслуживание интернет – магазина, форм осуществления расчетных операций и отражение их в учетной системе. Обозначены особенности создания и деятельности интернет – магазинов, опираясь на ЗУ «Об электронной коммерции», НКУ, ЗУ «О применении регистраторов расчетных операций в сфере торговли, общественного питания и услуг». Систематизирован порядок бухгалтерского учета расчетных операций с покупателями в зависимости от форм оплаты заказов и способов их доставки. Определено, что субъекты хозяйственной деятельности, осуществляющие реализацию своих товаров (услуг) через Интернет, должны быть зарегистрированы как плательщик налога на добавленную стоимость и уплачивать налоги по общей системе налогообложения.

Ключевые слова: электронная коммерция, интернет-магазин, бухгалтерский учет, интернет-торговля, интернет-бизнес.

The modern business environment is undergoing a significant and rapid transformation caused by the progressive development of e-commerce. The introduction of quarantine restrictions has significantly reduced the number of offline stores and, as a result, increased the share of businesses that are willing to use the Internet to advertise and sell their services, attract new customers and be the main means of doing business. Given the rapid growth in the number of Internet users, online shoppers, marketplaces, advertising sites and social media pages, it is safe to say that the importance of e-commerce as a place of concentration of financial resources is growing significantly.

That is why it is necessary to pay attention to the peculiarities of the regulation of economic activity, accounting and taxation of enterprises operating in the Internet. After all, untimely adaptation to such changing operating conditions leads to slowing down the development of e-commerce in the country and significant losses of tax revenues. The article analyzes the existing interpretations of the concept of "e-commerce" and offers its own definition, outlines the impact of this form of economic activity on changing the organization of the accounting system at the enterprise. Positive and negative features of e-commerce activity for all participants of Internet business are defined. The organization and methods of accounting in the field of e-commerce related to the costs of developing and maintaining an online store, forms of settlement operations and their reflection in the accounting system are studied in detail. The peculiarities of the creation and operation of online stores on the basis of the Law "On e-commerce", TCU, the Law "On the use of registrars of settlement transactions in the field of trade, catering and services" are outlined. The order of accounting of settlement operations with consumers depending on the forms of payment of the order and a way of their delivery is systematized. It is determined that business entities that sell their goods (services) via the Internet must be registered as a value added tax payer and pay taxes in the general taxation system.

Keywords: e-commerce, online store, accounting, online commerce, online business.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та поширення мережі Інтернет у сучасному світі характеризуються стрімкістю та безперервністю своїх процесів. Торкаючись усіх сфер людської діяльності, дані явища ґрунтовно змінюють міжнародні та національні економіки, функціонування усіх бізнес-процесів та умови здійснення господарської діяльності. Таким чином, розповсюдження та легкість доступу до мережі Інтернет зумовили появу нової форми торгівлі – інтернет-торгівлі. Швидкість послуг, які ми можемо отримати та продати, просто вражає, що й обумовлює зростання частки електронної комерції в усіх економічних процесах.

Проблемні аспекти досліджуваної теми у сфері бухгалтерського обліку в першу чергу пов'язані з визначенням економічної сутності поняття «електронна комерція» та її впливу на зміну організації системи бухгалтерського обліку. Тож, є необхідність детально дослідити організацію та методики ведення бухгалтерського обліку у сфері електронної комерції починаючи з витрат на розробку та обслуговування платформи для продажу, форм здійснення розрахункових операцій та відображення їх в обліковій системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість зарубіжних та вітчизняних вчених займаються дослідженням такого феномену як інтернет-торгівля та особливу увагу приділяють проблемним питанням, які виникають під час здійснення такої діяльності. Так, Н. М. Борейко досліджує загальні характеристики, місце інтернет-магазинів у розвитку електронної комерції в Україні та особливості оподаткування у даній сфері; В. А. Кулик та А. С. Крутова досліджують теоретичні та практичні проблемні аспекти пов'язані з організацією бухгалтерського обліку; М. О. Гончарук присвячує свої роботи особливостям нормативно-правового регу-

лювання електронного бізнесу, формуванню його ринкової вартості та облікове відображення усіх господарських операцій від створення Інтернет-магазину до реалізації товарів (послуг) як форми електронної комерції. Проблемні аспекти обліку торгової діяльності через мережу Інтернет досліджено у працях Т. О. Тарасової, Ф. Ф. Бутинця, С. В. Легенчука, М. В. Макарової та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але незважаючи на велику кількість наукових досліджень все ще залишаються актуальними питання стосовно побудови та використання окремих елементів системи бухгалтерського обліку, документування та оподаткування електронної комерції.

Постановка завдання. Дивлячись на стрімке зростання кількості Інтернет користувачів, онлайн-покупців, маркетплейсів, рекламних сайтів та сторінок у соціальних мережах, можна з впевненістю стверджувати, що значення електронної комерції як місця концентрації фінансових ресурсів значно підвищується. Саме тому слід звернути особливу увагу на особливості регулювання господарської діяльності, ведення бухгалтерського обліку та системи оподаткування на підприємствах, що здійснюють свою діяльність за допомогою мережі Інтернет. Так слід визначити економічну сутність явища «електронна комерція» та її вплив на зміну організації системи обліку, розкрити сутність поняття «Інтернет-магазин» та бухгалтерське відображення витрат які пов'язані з його розробкою та експлуатацією, дослідити методи та форми здійснення розрахунків з покупцями, особливості застосування РРО у сфері інтернет-торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Значення електронної комерції у бізнес-середовищі зростає з кожним роком та охоплює величезну кількість суб'єктів господарської діяльності та покупців з усього світу

за допомогою мережі Інтернет. Не дивлячись на уживаність та розповсюдженість даного терміну, все ще не існує єдиного трактування поняття «електронна комерція». Тож, є доцільним дослідити та проаналізувати зміст вже існуючих пояснень (табл. 1).

Також слід звернути увагу на нову редакцію Закону України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р. № 675-VIII (далі Закон України № 675), яка вводиться в дію з 01.08.2022 року. Даний закон, на сьогодні, є єдиним нормативно-правовим актом, що регламентує особливості саме інтернет-торгівлі в Україні. Електронна комерція, згідно з ЗУ № 675 – це відносини, що спрямовані на отримання прибутку та виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [8].

Дослідивши трактування даного поняття у роботах зарубіжних та вітчизняних вчених, вважаємо доцільним запропонувати власне визначення терміну «електронної комерції» – це відносини, що виникають з приводу купівлі/продажу товарів, робіт та послуг і здійснюються поза стаціонарними торговельними майданчиками за допомогою мережі Інтернет.

Однією з найбільших переваг придбання товарів через Інтернет для покупців є зручність та доступність. Через свій гаджет, скориставшись додатком або інтернет-магазинном продавця, споживач миттєво отримує усю необхідну інформацію про бажаний

товар чи послугу; має можливість порівняти ціни; відсортувати товари за ціною, кольором, популярністю, виробниками тощо; одразу отримати відповіді на питання через онлайн-зв'язок з консультантом; замовити та сплатити покупку одразу без черг та мати можливість відстежувати рух свого замовлення.

Слід зазначити, що інтернет-торгівля має багато переваг і для суб'єктів господарської діяльності. Дані можливості у сфері електронної комерції дозволяють отримати великий масив інформації про споживачів та інших учасників бізнес-середовища, що дозволяє бути більш конкурентоспроможними на ринку, та значно скоротити свої витрати на реалізацію та збут. Але, незважаючи на низку переваг електронної торгівлі порівняно з традиційною, слід розуміти, що такий спосіб ведення бізнесу має свої специфічні особливості. Велике значення має організація роботи інтернет-магазину, а саме: зручність навігації та дизайн сайту, наявність відео-/фото-матеріалів та ґрунтовної характеристики про товар, існування відгуків від клієнтів та можливість спілкування з консультантом, швидкість оформлення замовлення та його сплати. Усі зазначені вище положення потребують значних фінансових вкладень, побудови якісної системи управління та обліку усіх господарських операцій, налагодженого документування.

Багато науковців та практиків звертають свою увагу на те, що система побудови бухгалтерського обліку суб'єктів електронної комерції майже аналогічна до обліку в звичайних магазинах. Слід звернути увагу на такі особливості як [9]:

Таблиця 1

Трактування поняття «електронна комерція» з різних джерел

№	Автор	Визначення
1	Шалева О. І.	комерційна взаємодія суб'єктів бізнесу з приводу купівлі та продажу товарів/послуг з використанням інформаційних мереж [1].
2	Бутинця Ф. Ф.	вид дистанційної торгівлі товарами з використанням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки [2].
3	Балабанов І. Т.	торгівля через мережу Інтернет за допомогою комп'ютерів покупця та продавця [3].
4	Chaffey D.	діяльність, що охоплює всі типи електронних транзакцій між організаціями та зацікавленими особами [4].
5	Котлер Ф., Бергер Г., Бикхофф Н.	процес реалізації товарів та послуг, що проводиться за допомогою різних електронних засобів [5].
6	Маєвська А.	форма ділових операцій, де сторони взаємодіють через електронні технології, а не в процесі фізичного обміну чи контакту [6].
7	Плескач В., Затонацька Т.	ведення бізнесу за допомогою застосування засобів електронної торгівлі, які ґрунтуються на використанні електронних комунікацій та технологій оброблення цифрової інформації [7].

- продаж товарів здійснюється, як правило, фізичними особами;
- контакт продавця і покупця носить опосередкований характер;
- торгова площа є віртуальною;
- організація господарської діяльності відбувається через створення інтернет-магазину, реєстрацію доменного імені і укладання договору з провайдером.

Отже, ведення бухгалтерського обліку у сфері електронної торгівлі можна поділити на дві складові частини: облік витрат на створення та обслуговування інтернет-магазину та облік розрахункових операцій з покупцями. Тож, є доцільним більш детально розглянути господарських операцій та проведення стосовно першої складової обліку (табл. 2).

Зазначені кореспонденції рахунків, що стосуються обліку витрат на розробку інтернет-магазину, можуть використовуватися фізичними чи юридичними особами обсяг продажів яких менший 1 млн. грн., такі суб'єкти господарської діяльності мають право бути незареєстрованими як платники ПДВ, крім платників єдиного податку першої-третьої груп.

Витрати, що пов'язані з розробкою інтернет-магазину доцільно відображати в обліку як капітальні витрати, тобто визнавати інтернет-магазин нематеріальним активом підприємства згідно з МСБО 38 «Нематеріальні активи» [11]. Також важливо розуміти, що розробка магазину у мережі Інтернет є об'єктом авторського права, яке належить підприємству [12].

Слід звернути увагу й на те, що за умови реєстрації суб'єкта господарської діяльності як платника податку, при складанні договору на створення електронного магазину, власник авторських/інтелектуальних прав на цей об'єкт повинен витрати за цим договором

амортизувати. Витрати, що пов'язані з розробкою інтернет-магазину обліковуються на субрахунку 154 «Придбання (створення) Нематеріальних активів», а при експлуатації використовується субрахунок 125 «Авторське право і суміжні з ним права» згідно з П(с)БО 8 [12]. Аналітичний облік введення сайту в експлуатацію здійснюється за допомогою «Акту введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності в складі нематеріальних активів» типової форми № НА-1, затвердженої наказом № 732 [13]. Амортизація нараховується протягом строку корисного використання, але не більше 20 років, а метод нарахування обирається самостійно підприємством. Витрати, що пов'язані з обслуговуванням інтернет – магазину (оренда сервера, сплата рахунків провайдеру та інше), слід відносити на рахунок 93 «Витрати на збут».

Досліджуючи наступний етап, облік розрахунків з покупцями, варто виокремити не тільки види розрахунків, але й способи здійснення доставки замовлень. Так, на нашу думку, усі розрахункові операції можна виділити у три типи (рис. 1).

Згідно з ЗУ № 675 «розрахункові операції у сфері електронної комерції можуть здійснюватися за допомогою платіжних інструментів, електронних грошей, шляхом переказу коштів з карткового рахунку покупця на картковий рахунок продавця або сплата готівковими коштами з дотриманням вимог чинного законодавства щодо оформлення готівкових та безготівкових розрахунків, а також в іншим шляхом, передбаченим законодавством України [8]». Тож, розглянемо як відображаються в обліку розрахункові операції з покупцями залежно від типу оплати замовлення (табл. 3).

Таблиця 2

Кореспонденція рахунків з обліку витрат на розробку та обслуговування інтернет-магазину (для підприємства, що не є платником ПДВ)

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Сплачено попередню оплату за розробку інтернет-магазину	371	311
2	Витрати понесені за розробку сайту	154	631
3	Сплачено рахунок за реєстрацію доменного імені на рік	371	311
4	Надходження послуг за реєстрації доменного імені	93	631
5	Оплата хостінгу на рік	371	311
6	Надходження послуг хостінгу	93	631
7	Введення інтернет-магазину в експлуатацію	125	154
8	Взаємозалік заборгованостей	631	371
9	Нарахування амортизації за перший рік користування	93	133

Джерело: складено автором на основі [10]

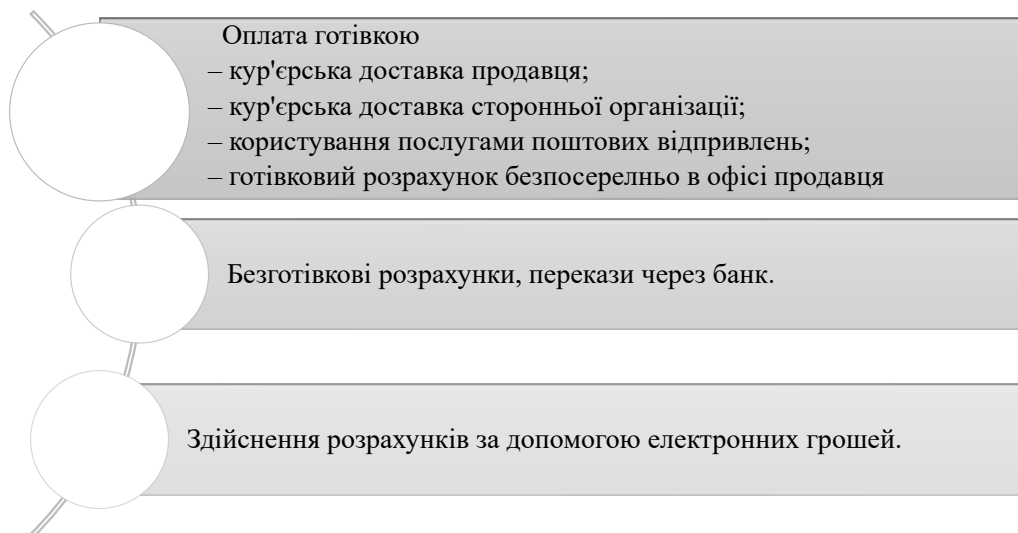

Рис. 1. Типи розрахункових операцій у сфері електронної комерції

Джерело: складено автором

Усі розрахункові операції повинні відповідати чинним нормативно-правовим актам, так, наприклад, платники єдиного податку можуть здійснювати розрахункові операції тільки у грошовій формі. Якщо платник єдиного податку відвантажує товари чи надає послуги, оплата за які здійснюється за допомогою електронних платіжних систем, тоді суб'єкт господарювання повинен з першого числа місяця перейти на звичайну систему оподаткування згідно з пунктом 298.2.3 Податкового кодексу України [14].

Найбільш розповсюдженим є безготівковий розрахунок шляхом переказу грошових коштів з картки покупця на картку продавця. Ймовірно, оплата готівкою шляхом передачі коштів кур'єром або напряму до каси підприємства, здійснюється меншими потоками, оскільки існує необхідність застосування РРО.

Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» стосується усіх суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють свої розрахунки як в готівковій так і безготівковій формах. Згідно зі ст. 2 зазначеного вище закону «розрахункова операція – це операція з оприбуткування від споживача готівки, платіжних карток чи чеків, жетонів тощо за місцем продажу товарів/послуг, видача готівкових коштів за ненадану/повернену послугу, а у разі застосування платіжної картки банку – складання відповідного розрахункового документа щодо сплати в безготівковій формі товару/послуги банком

покупця або, у разі повернення товару (відмови від послуги) [15]».

Провівши аналіз Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [15] та Постанови «Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів» [16], можемо з впевненістю стверджувати:

– розрахункові операції суб'єктів електронної комерції можуть відбуватися за допомогою електронних безготівкових платіжних засобів, але тільки за умови складання та доставки покупцю відповідного розрахункового документа;

– здійснення усіх розрахунків повинно проводитися із застосуванням РРО, навіть безготівкових через мережу Інтернет. Але у той самий час, відповідно до ст. 296 Податкового Кодексу України не застосовувати РРО можуть фізичні особи – платники єдиного податку першої, другої та третьої груп обсяг доходу яких менший 1 млн. грн. на рік.

Проблемним аспектом є той факт, що згідно з ЗУ «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» електронна квитанція про здійснення оплати замовлення через інтернет-магазин, яка формується та надається безпосередньо банком, не є правомірним розрахунковим документом.

Висновки з проведеного дослідження. Провівши дослідження, ми дійшли до висновку, що стрімкий розвиток інтернет-торгівлі призводить до виникнення низки спірних та

Таблиця 3

Типова кореспонденція рахунків реалізації товарів через мережу Інтернет

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
Оплата готівкою через кур'єрську службу продавця			
1	Передано замовлення кур'єру підприємства	287	281
2	Оприбуткування готівки в касу підприємства	301	702
3	Відображення податкового зобов'язання з ПДВ	702	641
4	Списано собівартість реалізованих товарів	902	287
5	Відображено витрати на кур'єрську доставку	93	372
6	Нараховано заробітну плату кур'єру	93	661
7	Нараховано ЄСВ на заробітну плату кур'єра	93	651
8	Визначено фінансовий результат	702	791
		791	902
		791	93
Оплата замовлення через сторонню кур'єрську організацію			
1	Передано замовлення кур'єрській службі	287	281
2	Нараховано витрати за користування послугами кур'єра	93	631
3	Відображення податкового кредиту з ПДВ	641	631
4	Отримано звіт за кур'єрську доставку товару	361	702
5	Відображення податкового зобов'язання з ПДВ	702	641
6	Оприбутковано оплату за товар	311	361
Готівковий або безготівковий (через термінал) розрахунок з покупцем в офісі підприємства			
1	Перераховано оплату за товар в касу або на поточних рахунок підприємства	301	702
		311	
2	Відображення податкового зобов'язання з ПДВ	702	641
3	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281
Оплата замовлення електронними грошима			
1	Отримано оплату за товар електронними грошима	377	702, 703
2	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281
3	Дохід від реалізованої продукції	361	702
4	Відображення податкового зобов'язання з ПДВ	702	641
5	Взаємозалік заборгованостей	685	361
6	Спасання собівартості отриманих електронних грошей	949	685
7	Отримано на поточний рахунок переведені електронні гроші	311	377

Джерело: складено автором на основі [9]

проблемних питань, з боку бухгалтерського обліку, оподаткування та документування. Існуючі особливості ведення господарської діяльності у сфері електронної комерції вимагають наявності ґрунтовних роз'яснень та більш детального відображення у державних нормативно-законодавчих актах та формування відповідної науково-практичної бази.

Суб'єкти господарської діяльності, що здійснюють реалізації своїх товарів (послуг) через мережу Інтернет, мають бути зареєстровані як платник податку на додану вартість та на загальній системі оподаткування. Витрати, що пов'язані з розробкою інтернет-магазину

доцільно відображати в обліку як капітальні витрати, тобто визнавати інтернет-магазин нематеріальним активом підприємства, а витрати, що пов'язані з обслуговуванням інтернет-магазину відносити на рахунок 93 «Витрати на збут». Облік розрахункових операцій з покупцями ведеться відповідно до типів розрахунків та шляхів здійснення доставки.

Електронна комерція постійно розвивається та трансформується, що вимагає від усіх учасників цього процесу постійного моніторингу законодавчої бази та теоретико-практичних досліджень, для побудови прибуткового та конкурентоспроможного підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шалева О. І. Електронна комерція : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2011. 216 с.
2. Бутенець Ф. Ф. та інші. Бухгалтерський облік в торгівлі : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2002. 576 с.
3. Балабанов І. Т. Электронная коммерция : учебное пособие. Питер, 2001. 191 с.
4. Chaffey D. E-business and E-commerce Management. Strategy, Implementation and Practice. *Prentice Hall*. 2009. 800 p. URL: <http://site.iugaza.edu.ps/rshaban/files/dave-chaffey-e-business-and-e-commerce-management-strategies-4th-ed-qwerty80.pdf>
5. Котлер Ф., Бергер Г., Бикхофф Н. Стратегический менеджмент по Котлеру. Лучшие приемы и методы / ред. Н. Нарциссова; пер.: И. Матвеева. Москва : Паблшер, 2012. 144 с.
6. Маєвська А. Електронна комерція і право : навчально-методичний посібник. Харків, 2010. 256 с.
7. Плєскач В., Затонацька Т. Електронна комерція : підручник. Київ : Знання, 2007. 535 с.
8. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
9. Кужельюк А.В. Інтернет-торгівля: здійснення та облік. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 797–801. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/163.pdf>
10. Власна справа: інтернет-торгівля. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006259-vlasna-sprava-internet-torgivlya>
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38). Нематеріальні активи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92_050#Text
12. Паламаренко Ю.О. Особливості бухгалтерського обліку і оподаткування в інтернет-торгівлі. *Облік та фінанси*. 2012. № 1. С. 63–66. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/osoblivosti-buhgalterskogo-obliku-i-opodatkuvannya-v-internet-torgivli.html>
13. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів : Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. № 732. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04>
14. Податковий кодекс України. Поточна редакція від 01.08.2021, підстава – 1600-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
15. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів : Постанова Правління національного банку України від 05.11.2014 № 705. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text>

REFERENCES:

1. Shaleva O. I. (2011) Elektronna komercija [E-commerce]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)
2. Butenecj F. F. (2002) Bukhghaltersjkyj oblik v torghivl [Accounting in trade]. Zhytomyr: PE Ruta. (in Ukrainian)
3. Balabanov I. T. (2001) Elektronna komercija [E-commerce]. Saint Petersburg. (in Russian)
4. Chaffey D. (2009) Upravlinnja elektronnym biznesom ta elektronnoju komercijeju. Strateghija, realizacija ta praktyka [E-business and E-commerce Management. Strategy, Implementation and Practice]. *Prentis Khol* [Prentice Hall] (electronic journal), pp. 14–20. Available at: <http://site.iugaza.edu.ps/rshaban/files/dave-chaffey-e-business-and-e-commerce-management-strategies-4th-ed-qwerty80.pdf>
5. Kotler F., Berger G., Bikkhoff N. (2012) Strategicheskij menedzhment po Kotleru. Luchshie priemy i metody [Strategic management according to Kotler. Best tricks and methods]. Moscow: Publisher. (in Russian)
6. Majevsjka A. (2010) Elektronna komercija i pravo: navchaljno-metodychnyj posibnyk [E-commerce and law: a textbook]. Kharkiv. (in Ukrainian)
7. Pleskach V., Zatonacjka T. (2007) Elektronna komercija [E-commerce]. Kyiv: Knowledge. (in Ukrainian)
8. On e-commerce: Law of Ukraine № 675-VIII (2015, September 03). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (in Ukrainian)
9. Kuzheljuk A.V. (2016) Internet-torghivlja: zdijsnennja ta oblik [E-commerce: implementation and accounting]. *Ghlobaljni ta nacionaljni problemy ekonomiky* [Global and national economic problems] (electronic journal), no. 9, pp. 797–801. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/163.pdf>
10. Bulletin of the State Fiscal Service of Ukraine (2017) Vlasna sprava: internet-torghivlja [Own business: Internet trade]. Kyiv: State Fiscal Service of Ukraine.
11. International Accounting Standard (2012) (IAS 38): Intangible assets from 1st January 2012. Kyiv: International Accounting Standards Board. (in Ukrainian)

12. Palamarenko Ju. O. (2018) Osoblyvosti bukhgalterskogo obliku i opodatkuvannja v internet-torghivli [Features of accounting and taxation in the Internet-trade]. *Oblik ta finansy* (electronic journal), no. 1, pp. 63–66. Available at: <http://magazine.faaaf.org.ua/osoblivosti-buhgalterskogo-obliku-i-opodatkuvannya-v-internet-torghivli.html>

13. On approval of standard forms of primary accounting of intellectual property rights as part of intangible assets: Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 732 (2004, November 22). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04> (in Ukrainian)

14. Tax Code of Ukraine (2021, July 01). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. Kyiv. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (in Ukrainian)

15. On the use of registrars of settlement operations in the field of trade, catering and services: Law of Ukraine № 265/95-VR (1995, June 06). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. Kyiv. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian)

16. On transactions with the use of electronic means of payment: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine № 705 (2014, November 05). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text> (in Ukrainian)